

Огляд законодавчих змін

що стосуються внутрішнього переміщення, підготовлений УВКБ ООН | Травень 2023

Прийняте законодавство

- Фонд житла, призначений для тимчасового проживання ВПО
- Звільнення від сплати податку на нерухомість
- Координаційний центр підтримки цивільного населення
- Оновлення у механізмі компенсації

Інші події

- Оновлений Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії
- Реінтеграція деокупованих територій

Прийняте законодавство

Фонд житла, призначений для тимчасового проживання ВПО

2 травня 2023 року Уряд України прийняв [Постанову № 429](#), якою внесено зміни до положень щодо фондів житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО. Нові та реконструйовані будинки з житлового фонду тепер надаватимуться (i) працівникам суб'єктів, які змушені були переміститися через воєнні дії, та (ii) ВПО, що належать до вразливих категорій¹. Ця Постанова допомагає забезпечити доступ до тимчасового житла для ВПО. Успішна реалізація буде в значній мірі залежати від ситуації на місцях, роботи місцевих органів влади з ідентифікації та розподілу житла фонду, а також підтримки з боку державного бюджету для зменшення деяких пов'язаних із цим витрат.

Звільнення від сплати податку на нерухомість

6 травня 2023 року Парламент прийняв [Закон № 3050-IX](#), який вносить зміни до Податкового кодексу України. Згідно зі змінами, особи, чиє житло було пошкоджено або знищено, звільняються від сплати податку на нерухомість². Однак, податок на землю, де розташоване пошкоджене або знищене житло все ще підлягає сплаті.

Крім того, з 1 січня 2023 року не стягується та не сплачується жоден податок на житло, що знаходиться на території, на якій ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованій території згідно з [Переліком](#).³

Координаційний центр підтримки цивільного населення

9 травня 2023 року Кабінет Міністрів прийняв [Постанову № 470](#) про створення Координаційних центрів з підтримки цивільного населення. Центри мають стати основною регіональною платформою з координації заходів, спрямованих на вирішення питань захисту людей, які постраждали від війни і мають бути створені в кожній області при обласній військовій адміністрації.

¹ Уразливі категорії включають осіб з інвалідністю, осіб старше 60 років, осіб, щ числа дітей-сиріт в дітей позбавлених батьківського піклування, батьків, які самостійно виховують дитину, осіб, які страждають на рідкісні хвороби, сім'ї внутрішньо переміщених осіб, у яких є діти з інвалідністю, діти старше 18 років з інвалідністю I/II групи, недієздатні особи, батьки з інвалідністю, сім'ї військовослужбовців, які безпосередньо беруть участь у бойових діях, багатодітні сім'ї, малозабезпечені сім'ї, прийомні сім'ї, сім'ї патронатних вихователів дитячі будинки сімейного типу

² Для того, щоб скористатися процедурою необхідно пред'явити документ, складений по результатам огляду житла

³ Період звільнення від сплати податку в цьому разі відрховується з першого дня місяця, коли громаду було внесено до Переліку і триває до останнього дня місяця, коли МінРеінтеграції виключає громаду

Основними завданнями цих центрів є:

- Забезпечення координації між зацікавленими сторонами, включаючи органи влади, правоохоронні органи, органи місцевого самоврядування, громадські організації, міжнародні гуманітарні організації та бізнес у вирішенні проблем, з якими стикаються люди, що постраждали від війни.
- Збір та аналіз інформації про невідкладні потреби та виклики, з якими стикаються люди, постраждалі від війни, виявлення методів та підходів до їх вирішення.
- Проведення аналізу діяльності надавачів соціальних послуг, консультаційна підтримка діяльності координаційних центрів територіальних громад;
- Моніторинг роботи соціальних служб та відстеження прогресу у вирішенні проблем, з якими стикаються люди, постраждалі від війни.
- Розробка пропозицій, включаючи відповідні регіональні цільові програми, для вирішення проблем, з якими стикаються люди, постраждалі від війни.
- Інформування населення щодо діяльності Координаційного центру та стану виконання відповідних регіональних цільових програм.

Засідання центрів мають проводитись щонайменше один раз на місяць. Під час засідань розробляються рекомендації щодо вирішення проблем населення і в разі їх схвалення більшістю голосів учасників засідання кожна рекомендація фіксується у протоколі який розповсюджується між всіма членам координаційного центру та надсилається Міністерству реінтеграції. До складу Координаційного центру входять керівники структурних підрозділів держадміністрації з соціального захисту, охорони здоров'я, освіти та інші, а також представники громадських організацій (з їх згоди).

При належному функціонуванні Координаційні центри можуть стати практичним інструментом для забезпечення дотримання принципів інклюзії та різноманітності при впровадженні різних місцевих програм що забезпечить представлення інтересів осіб, що постраждали від війни. Включення Міністерства реінтеграції може підсилити відповідальність держави перед своїм населенням.

Оновлення у механізмі компенсації⁴

Постановою #487 від 12 травня 2023 Уряд зменшив максимальну суму компенсації по програмі «Відновлення» до 200,000 грн.

19 травня 2023 року, Уряд України прийняв **Постанову № 516**, спрямовану на забезпечення практичної реалізації Закону про компенсацію. Постанова затверджує Примірне положення, відповідно до якого мають створюватись і функціонувати Комісії, які розглядатимуть заяви на компенсацію за знищене житло⁵. Повноваження цих Комісій можуть бути розширені Кабінетом Міністрів для розгляду також і заяв на компенсацію за пошкоджене житло.

Комісії є спеціальними органами, створеними кожною місцевою радою або військовою адміністрацією, які виконують наступні функції:

- Надання консультацій заявникам щодо процедури.

⁴ Більше в [Тематичному огляді законодавства УВКБ ООН щодо Закону про компенсацію і Огляді законодавства УВКБ ООН за квітень \(Постанова №381\)](#)

⁵ Закон про компенсацію [Постанова №381](#) передбачали окремі процедури для пошкодженого і знищеного майна, заяви на які розглядаються різними комісіями. Текст даної Постанови передбачає, що повноваження Комісій можуть бути розширені на розгляд обох видів заяв за рішенням Кабінету Міністрів. На даний момент невідомо, як співвідноситимуться між собою комісії

- Розгляд заяв та перевірка прав власності (майнових прав), спадкових прав (якщо необхідно), наявності і згоди співвласників⁶ та пріоритетне права⁷ на отримання компенсації, а також перегляд існуючих документів щодо об'єкту, визначених Законом, перевірка фото- та відеодоказів.
- Проведення обстеження об'єкта, зокрема з метою встановлення проведення будь-яких ремонтних робіт щодо знищеного житла, включаючи об'єкти, будівництво яких не було завершено.
- Надання допомоги заявникам у відновленні документів, необхідних для заяви, якщо вони були втрачені або знищені.
- Видача житлових сертифікатів⁸.

Рішення комісії про надання/відмову в наданні компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна підлягає затвердженню рішенням уповноваженого органу протягом п'яти календарних днів з дня прийняття комісією такого рішення.

У разі незгоди заявника з рішенням, він має право оскаржити рішення комісії до органу, що утворив комісію або до суду.

Комісія складається не менше ніж з 5 осіб, включаючи голову, заступника голови та секретаря комісії. Хоча Постановою № 381 передбачається присутність представників правоохоронних органів серед членів комісії для перевірки критеріїв, що унеможливають отримання компенсації, поточна Постанова не має таких положень.

До початку практичної реалізації важко оцінити ризики та перешкоди доступу до процедури компенсації для громадян.

Інші події

Реінтеграція деокупованих територій⁹

12 травня 2023 року Уряд України прийняв [Постанову № 486](#), спрямовану на стабілізацію ситуації на деокупованих територіях. Донецькій та Луганській обласним військовим адміністраціям рекомендується створити координаційні ради для стабілізації та реінтеграції таких територій і координаційні групи з певних напрямів, включаючи: відновлення роботи органів державної влади, забезпечення безпеки, гуманітарного реагування, відновлення інфраструктури, медичного реагування, економіки, інформаційної політики, соціального захисту, освіти і психологічної підтримки, а також планування відновлення. Таким чином ця Постанова має на меті підготовку механізму координації після повернення територій під контроль Уряду України та може бути корисною для гуманітарних організацій, які надають допомогу.

[Розпорядженням № 288-р](#), прийнятим в квітні 2023 року, Уряд України вніс зміни до Плану дій з деокупації та реінтеграції Криму. Терміни виконання різних заходів варіюються; деякі мають бути реалізовані до деокупації, зокрема забезпечення доступу студентів з тимчасово окупованих територій до українських університетів, надання допомоги в працевлаштуванні для ВПО та забезпечення ВПО житлом. Крім того, склад Ради з деокупації та реінтеграції Криму був змінений [Указом № 283/2023](#), виданим Президентом України 18 травня 2023 року.

⁶ Цей крок передбачений для отримання компенсації за житло, що перебувало у спільній власності у випадках коли один із співвласників подав заяву на компенсацію

⁷ Більше в [Тематичному огляді законодавства УВКБ ООН щодо Закону про компенсацію](#)

⁸ Електронний документ, який гарантує фінансування для придбання житлової нерухомості, в тому числі інвестування/фінансування будівництва такого об'єкту, в обсязі, що дорівнює грошовій сумі, зазначеній у такому документі.

⁹ Частина з територій все ще перебуває поза контролем Уряду України

Робота Уряду над вищезгаданими нормативно-правовими актами свідчить про намір створити вже зараз правову базу для подальшої реінтеграції; більш детальний аналіз буде підготовлений, коли розпочнеться практичне втілення.

[Оновлений Перелік територій, на яких ведуться \(велися\) бойові дії](#)

15 травня 2023 року Міністерство реінтеграції прийняло [Наказ №143](#), яким вносяться зміни до [Переліку територій на яких ведуться \(велися\) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією](#). Цей перелік регулярно оновлюється; включення громади до зазначеного переліку є підставою для отримання державної допомоги на проживання для ВПО.

КОНТАКТИ:**E-MAIL:** UKRKI@UNHCR.ORG, **ТЕЛ:** +38 044 288-9710**ПОСИЛАННЯ:**UNHCR Ukraine: www.unhcr.org.ua/en - Twitter: www.twitter.com/UNHCRUkraineFacebook: www.facebook.com/UNHCRKyiv - Instagram: www.instagram.com/unhcr_ukraine